C/2025/3993

20.8.2025

NEUVOSTON SUOSITUS

annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025,

Alankomaiden talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

(C/2025/3993)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ([2]) ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat, ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon, ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

Yleisiä näkökohtia

(1) Asetuksessa (EU) 2024/1263, joka tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024, täsmennetään tavoitteet talouden ohjausjärjestelmälle, jolla pyritään edistämään tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistusten ja investointien avulla sekä ehkäisemään liiallisia julkisen talouden alijäämiä. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä seurantaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta. Asetuksella edistetään myös kansallista sitoutumista finanssipolitiikkaan, painotetaan keskipitkää aikaväliä sekä parannetaan noudattamisen valvonnan vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava neuvostolle ja komissiolle kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma, joka sisältää sen finanssipolitiikkaa, uudistuksia ja investointeja koskevat sitoumukset neljäksi tai viideksi vuodeksi jäsenvaltion vaalikauden kestosta riippuen. Näihin suunnitelmiin sisältyvien nettomenopolkujen ([3]) on täytettävä asetuksen vaatimukset, joita ovat vaatimus saada julkinen velka sopeutuskauden päättymiseen mennessä uskottavalle lasku-uralle tai pitää se tällaisella uralla taikka saada se pysymään maltillisella tasolla alle 60 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT) ja vaatimus saada julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen supistumaan alle perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon ja/tai pysymään sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä. Jos jäsenvaltio sitoutuu toteuttamaan asianmukaisen uudistusten ja investointien kokonaisuuden asetuksessa säädettyjä kriteerejä noudattaen, sopeutuskautta voidaan pidentää enintään kolmella vuodella.

([1]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Nettomenot sellaisina kuin on ne on määritelty asetuksen (EU) 2024/1263 2 artiklan 2 alakohdassa: "nettomenoilla" tarkoitetaan julkisia menoja ilman i) korkomenoja; ii) harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä; iii) unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin unionin rahastoista saatavilla tuloilla; iv) unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja; v) työttömyysetuusmenojen suhdanteesta johtuvia osatekijöitä; sekä vi) kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.

(2) Euroopan parlamentin ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 ([4]), jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille uudistusten ja investointien toteuttamiseen rahoitustukea, jossa on kyse unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista. Tarkoituksena on erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen sekä jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokyvyn vahvistaminen. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan unionin alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista.

(3) Euroopan parlamentin ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/435 ([5]), jäljempänä 'REPowerEU-asetus', joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään poistamaan asteittain unionin riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja monipuolistetaan unionin energiahuoltoa sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Alankomaat on lisännyt kansalliseen elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa REPowerEU-luvun voidakseen rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka edistävät REPowerEU-tavoitteiden saavuttamista.

(4) Alankomaat toimitti 8 päivänä heinäkuuta 2022 komissiolle kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Komissio arvioi kyseisen asetuksen 19 artiklan mukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta kyseisen asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 4 päivänä lokakuuta 2022 täytäntöönpanopäätöksen Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä ([6]). Päätöstä muutettiin 17 päivänä lokakuuta 2023 asetuksen 18 artiklan 2 kohdan nojalla niin, että siinä otettiin huomioon ei-takaisinmaksettavan rahoitustuen enimmäisrahoitusosuuden päivitys, ja sisällyttämällä siihen REPowerEU-luku ([7]). Tätä neuvoston täytäntöönpanopäätöstä muutettiin 17 päivänä lokakuuta 2023 ja uudelleen 5 päivänä marraskuuta 2024 ([8]). Neuvoston täytäntöönpanopäätöksen viimeisin tarkistus hyväksyttiin 13 päivänä toukokuuta 2025. Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti tehty komission päätös siitä, että Alankomaat on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien samaa uudistusta tai investointia koskevien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

(5) Neuvosto antoi 21 päivänä tammikuuta 2025 komission suosituksesta suosituksen Alankomaiden nettomenopolun asettamisesta ([9]). Suunnitelma on toimitettu asetuksen (EU) 2024/1263 11 artiklaa ja 36 artiklan 1 kohdan a alakohtaa noudattaen. Se kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutus neljäksi vuodeksi.

(6) Komissio antoi 26 päivänä marraskuuta 2024 lausunnon Alankomaiden alustavasta talousarviosuunnitelmasta vuodeksi 2025. Komissio antoi samana päivänä asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella vuodeksi 2025 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Alankomaat kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi ja ehdotuksen vuoden 2025 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([10]) 13 päivänä toukokuuta 2025 ja yhteisen työllisyysraportin 10 päivänä maaliskuuta 2025.

([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 4 päivänä lokakuuta 2022, Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä (ST 12275/22 INIT; ST 12275/22 INIT ADD 1).

([7]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 17 päivänä lokakuuta 2023, Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 4 päivänä lokakuuta 2022 annetun täytäntöönpanopäätöksen muuttamisesta (ST 13613/1/23, 13613/23 REV 1; ST 13613/1/23 ADD1 REV1).

([8]) ST 13789/24 INIT ja ST 13789/24 ADD 1 REV 1.

([9]) Neuvoston suositus annettu 21 päivänä tammikuuta 2025, Alankomaiden nettomenopolun asettamisesta (EUVL C, C/2025/648, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/648/oj).

([10]) Neuvoston suositus, annettu 13 päivänä toukokuuta 2025, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan EU:n maailmanlaajuista kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kolme välttämätöntä muutosta, joita kestävä talouskasvu edellyttää: i) innovointi; ii) vähähiilistäminen ja kilpailukyky; ja iii) turvallisuus. Kuroakseen innovaatiokuilun umpeen EU pyrkii edistämään teollista innovointia, tukemaan startup-yritysten kasvua EU:n start-up- ja scale-up-strategian kaltaisilla aloitteilla ja edistämään tekoälyn ja kvanttilaskennan kaltaisten kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa. Vihreämmän talouden edistämiseksi komissio on laatinut kattavan kohtuuhintaista energiaa koskevan toimintasuunnitelman ja puhtaan teollisen kehityksen ohjelman, joilla varmistetaan, että siirtyminen puhtaaseen energiaan pysyy kustannusvaikuttavana, tukee kilpailukykyä erityisesti energiaintensiivisillä toimialoilla ja on kasvun veturi. Liiallisen riippuvuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi unioni on sitoutunut vahvistamaan maailmanlaajuisia kauppakumppanuuksia, monipuolistamaan toimitusketjuja ja turvaamaan kriittisten raaka-aineiden ja puhtaiden energialähteiden saatavuuden. Näitä painopisteitä tuetaan horisontaalisilla tekijöillä, joita ovat sääntelyn yksinkertaistaminen, sisämarkkinoiden syventäminen, kilpailukyvyn rahoittaminen ja säästö- ja investointiunioni, osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen sekä EU:n politiikkojen parempi koordinointi. Kilpailukykykompassi on sovitettu yhteen eurooppalaisen ohjausjakson kanssa. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on komission strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävää kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

(8) Vuonna 2025 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon myötä. Se, että elpymis- ja palautumissuunnitelmat pannaan kokonaisuudessaan täytäntöön, on edelleen olennaisen tärkeää eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat auttavat vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin viime vuosina annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Nämä maakohtaiset suositukset ovat edelleen yhtä lailla tärkeitä arvioitaessa asetuksen (EU) 2021/241 21 artiklassa tarkoitettuja muutettuja elpymis- ja palautumissuunnitelmia.

(9) Vuoden 2025 maakohtaiset suositukset kattavat keskeiset talouspolitiikan haasteet, joihin ei ole vastattu riittävästi elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyvillä toimenpiteillä, ottaen huomioon vuosina 2019–2024 annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritetyt haasteet.

(10) Komissio julkaisi 4 päivänä kesäkuuta 2025 Alankomaita koskevan maaraportin vuodelta 2025. Siinä arvioidaan Alankomaiden edistymistä maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Alankomaat on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Alankomailla on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Alankomaiden edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien unionin vuoden 2030 yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(11) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Alankomaista perusteellisen tarkastelun. Kyseisen asetuksen soveltamiseksi Alankomaiden makrotalouden haavoittuvuuksista tehdyn komission arvioinnin tärkeimmät havainnot julkaistiin 13 päivänä toukokuuta 2025 ([11]). Komissio totesi 4 päivänä kesäkuuta 2025, että Alankomailla on makrotalouden epätasapainoja. Haavoittuvuuksia liittyy erityisesti suureen yksityiseen velkaan yliarvostetuilla asuntomarkkinoilla ja suureen vaihtotaseen ylijäämään, vaikka parannuksia onkin tapahtunut, kuten dynaamisuuden lisääntyminen kotimaisessa kysynnässä. Näillä haavoittuvuuksilla on myös rajatylittävää merkitystä. Vaihtotaseen ylijäämä on euroalueen suurimpia, ja sen odotetaan pysyvän suurena. Säästöjen ja investointien näkökulmasta kaikilla talouden aloilla on vaikutusta ylijäämään. Yrityssektorin ylijäämä johtuu merkittävässä määrin muiden kuin rahoitusalan yritysyritysten toiminnasta ulkomailla ja monikansallisten yritysten kertyneiden voittovarojen osuudesta. Vaikka kulutuksen ja investointien kasvu olivat keskeisiä pandemiasta elpymisen kannalta, Alankomaat on euroalueesta jäljessä yritysinvestointien ja julkisten investointien osalta. Kotitalouksien velka on edelleen EU:n suurimpia. Se on kuitenkin vähentynyt merkittävästi nimittäjävaikutusten vuoksi. Kotitalouksien lainanotto elpyi voimakkaasti vuonna 2024. Asuntojen hinnat nousivat viime vuonna. Niiden odotetaan nousevan voimakkaasti myös vuonna 2025, koska merkittäviin rakenteellisiin haasteisiin ei ole vastattu. Edistyminen politiikkatoimissa on ollut vähäistä. Tiettyjä toimenpiteitä on toteutettu vaihtotaseen ylijäämän pienentämiseksi, mutta niiden kokonaisvaikutuksen ei odoteta olevan merkittävä. Myös asuntotarjonnan lisäämiseksi on toteutettu toimenpiteitä, mutta kotitalouksien velanoton kannustimia on vähennetty vain rajallisesti.

([11]) SWD(2025) 71 final.

Vuotuisen edistymisraportin arviointi

(12) Neuvosto suositti 21 päivänä tammikuuta 2025 Alankomaille seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 3,5 prosenttia vuonna 2025, 3,3 prosenttia vuonna 2026, 3,0 prosenttia vuonna 2027 ja 3,0 prosenttia vuonna 2028. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit vuoteen 2023 verrattuna ovat 10,4 prosenttia vuonna 2025, 14,0 prosenttia vuonna 2026, 17,5 prosenttia vuonna 2027 ja 21,0 prosenttia vuonna 2028. Alankomaat toimitti 29 päivänä huhtikuuta 2025 vuotuisen edistymisraporttinsa ([12]), jossa kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin. Vuotuisessa edistymisraportissa otetaan asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti huomioon myös Alankomaiden puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(13) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat eksistentiaalisen haasteen Euroopan unionille. Komissio on suosittanut aktivoimaan koordinoidusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi. Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille.

(14) Eurostatin vahvistamien tietojen ([13]) perusteella Alankomaiden julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2023 oli 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 0,9 prosenttiin vuonna 2024 ja julkinen velka, joka vuoden 2023 lopussa oli 45,2 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui vuoden 2024 loppuun mennessä 43,3 prosenttiin. Komission laskelmien mukaan kehitys vastaa vuonna 2024 nettomenojen 6,8 prosentin kasvua. Alankomaat arvioi vuoden 2025 vuotuisessa edistymisraportissa nettomenojen kasvun vuonna 2024 olleen 5,7 prosenttia. Komissio arvioi nettomenojen kasvun olleen suurempaa kuin vuotuisessa edistymisraportissa. Komission laskelmien ja kansallisten viranomaisten estimaattien välinen ero johtuu harkinnanvaraisten tulopuolen toimenpiteiden arvioidun vaikutuksen pienistä eroista. Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys ([14]), johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2024 pitkälti neutraali.

(15) Vuotuisen edistymisraportin mukaan makrotalouden skenaariossa, johon Alankomaiden julkisen talouden kehitysarviot perustuvat, reaalisen BKT:n kasvun odotetaan olevan 1,9 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 3,0 prosenttia vuonna 2025 ja 2,4 prosenttia vuonna 2026. Komission kevään 2025 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 1,3 prosenttia vuonna 2025 ja 1,2 prosenttia vuonna 2026 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 3,0 prosenttia vuonna 2025 ja 2,0 prosenttia vuonna 2026.

(16) Vuotuisessa edistymisraportissa julkisen talouden alijäämän odotetaan vuonna 2025 kasvavan 2,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden velan kasvavan vuoden 2025 loppuun mennessä 45,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämä kehitys vastaa vuonna 2025 nettomenojen 7,9 prosentin kasvua. Komission kevään 2025 talousennusteen mukaan vuoden 2025 julkisen talouden alijäämä on 2,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Alijäämän kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa henkilöiden tuloveron kevennyksistä, palkansaajakorvauksiin ja välituotekäyttöön liittyvien julkisten menojen kasvusta – koska perusta oli ennakoitua korkeampi vuonna 2024 – sekä joidenkin tuloerien supistumisesta sellaisten ennakointivaikutusten vuoksi, jotka lisäsivät tuloja vuonna 2024. Komission laskelmien mukaan kehitys vastaa nettomenojen 7,0 prosentin kasvua vuonna 2025. Nämä vuotuista edistymisraporttia alhaisemmat nettomenojen kasvuennusteet johtuvat komission estimaateissa oletetusta suuremmasta varojen käyttämättä jättämisestä sekä pienistä eroista harkinnanvaraisten tulopuolen toimenpiteiden vaikutuksissa. Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan virityksen, johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, ennakoidaan olevan vuonna 2025 elvyttävä (0,6 % suhteessa BKT:hen). Julkisen talouden velan odotetaan vuoden 2025 loppuun mennessä kasvavan 45,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden velkasuhteen kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa julkisen talouden alijäämästä ja virta-varanto-korjauseristä.

([12]) Vuonna 2025 toimitetut vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([13]) Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2025.

([14]) Finanssipolitiikan virityksellä tarkoitetaan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että EU:n talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: i) keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos. Perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot.

(17) Komission kevään 2025 talousennusteen mukaan on odotettavissa, että elpymis- ja palautumistukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustuksilla), rahoitetaan vuonna 2025 julkisen talouden menoja määrä, joka on 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun vuonna 2024 avustuksilla rahoitettujen menojen määrä oli 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla rahoitettavat menot mahdollistavat laadukkaat investoinnit ja tuottavuutta lisäävät uudistukset ilman suoraa vaikutusta Alankomaiden julkisen talouden rahoitusasemaan ja julkiseen velkaan.

(18) Julkiset puolustusmenot pysyivät Alankomaissa vakaina 1,3 prosentissa suhteessa BKT:hen vuosina 2021–2023 ([15]). Komission kevään 2025 talousennusteessa puolustusmenojen ennakoidaan olevan BKT:hen suhteutettuina 1,5 prosenttia sekä vuonna 2024 että vuonna 2025. Tämä merkitsee vuoteen 2021 verrattuna 0,2 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen.

(19) Komission kevään 2025 talousennusteessa Alankomaiden nettomenojen ennakoidaan kasvavan 7,0 prosenttia vuonna 2025 ja kumulatiivisesti 14,3 prosenttia vuosina 2024 ja 2025. Komission kevään 2025 talousennusteessa Alankomaiden nettomenojen kasvun ennakoidaan vuonna 2025 olevan suositettua enimmäiskasvuprosenttia suurempi, mikä vastaa 1,4 prosentin vuotuista poikkeamaa ([16]) suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2024 ja 2025 yhdessä, nettomenojen kumulatiivisen kasvuprosentin ennakoidaan myös olevan suositeltua enimmäiskasvuprosenttia suurempi ja vastaavan 1,4 prosentin poikkeamaa suhteessa BKT:hen. Ennakoidut poikkeamat ylittävät vuotuisen poikkeaman 0,3 prosentin kynnysarvon suhteessa BKT:hen ja kumulatiivisen poikkeaman 0,6 prosentin kynnysarvon suhteessa BKT:hen. Kaiken kaikkiaan tämä tarkoittaa, että on olemassa riski poiketa suositetusta nettomenojen enimmäiskasvusta, kun vuoden 2025 toteutumatiedot ovat saatavilla ensi keväänä.

(20) Vuotuisessa edistymisraportissa julkisen talouden alijäämän odotetaan vuonna 2026 kasvavan 2,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden velan kasvavan vuoden 2026 loppuun mennessä 47,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuoden 2026 jälkeen vuotuisessa edistymisraportissa julkisen talouden alijäämän ennakoidaan supistuvan niin, että se on 2,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2027 ja 2,2 prosenttia vuonna 2028. Julkisen talouden velan suhteessa BKT:hen arvioidaan puolestaan kasvavan vuoden 2026 jälkeen 48,5 prosenttiin vuonna 2027 ja 49,2 prosenttiin vuonna 2028. Komission kevään 2025 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on vuonna 2026 ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 2,7 prosenttia. Alijäämän kasvu vuonna 2026 johtuu pääasiassa sotilaiden eläkejärjestelmän uudistuksesta, joka edellyttää valtion tekemää kertaluontoista siirtoa sen valvonnan ulkopuolella olevaan eläkerahastoon, minkä kertaluontoisena toimenpiteenä kirjattava talousarviovaikutus on 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ilman tätä taloustoimea julkisen talouden rahoitusasema paranisi hieman, sillä tiettyjen tavaroiden ja palvelujen arvonlisäverokantoja korotetaan ja henkilöiden tuloveroluokkia ei mukauteta täysin inflaatioon. Tämä kehitys vastaa nettomenojen 3,8 prosentin kasvua vuonna 2026. Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan virityksen, johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, ennakoidaan olevan vuonna 2026 pitkälti neutraali. Komissio ennakoi julkisen talouden velan kasvavan vuoden 2026 loppuun mennessä 47,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden velkasuhteen kasvu vuonna 2026 johtuu pääasiassa julkisen talouden alijäämästä ja virta-varanto-korjauseristä.

Keskeiset haasteet

(21) Alankomaiden yksityisten tulojen verotusjärjestelmässä tiettyjä omaisuuseriä kohdellaan eri tavalla kuin muita, mikä vaikuttaa pääoman kohdentamiseen ja vääristää taloudellisia päätöksiä. Asuntovarallisuutta ja eläkemaksuja suositaan, mikä lisää kysyntää omistusasuntomarkkinoilla ja alentaa kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja sen vuoksi, että eläkemaksut ovat korkeat. Varojen pitäminen harvainyhtiöissä (yrityksissä, joiden osakkeiden enemmistön omistaa vain muutama yksityishenkilö) antaa verovelvollisille myös mahdollisuuden lykätä veronmaksua tällaisista tuotoista ja hyötyä silti kyseisistä tuotoista yrityksen antamien verovapaiden lainojen kautta. Lisäksi kotitalouksia, joilla on rahoitusmarkkinavaroja, verotetaan oletetun tuottoasteen mukaan, mikä on epäedullista, kun todellinen tuotto on alhaisempi. Tämän seurauksena kotitalouksien varallisuus keskittyy Alankomaissa voimakkaasti epälikvideihin varallisuustyyppeihin, kuten asuntoihin tai eläkkeisiin. Kotitaloudet altistuvat näin ollen suuremmalle taloudelliselle riskille talouden häiriöiden aikana, eikä optimaalinen kulutustottumus monissa tapauksissa toteudu kotitalouksien elinkaaren aikana, sillä käytettävissä olevat tulot vähenevät korkeiden eläkemaksujen ja asuntolainamaksujen vuoksi työiässä. Eriarvoinen verokohtelu omaisuuserien lajeissa ja niiden välillä aiheuttaa verokeinottelua, heikentää verojärjestelmän kykyä toimia automaattisena vakauttajana, pahentaa taloudellista eriarvoisuutta ja voi vääristää pääoman tehokasta kohdentamista. Tästä syystä kyseisellä eriarvoisella kohtelulla on myös merkitystä makrotalouden epätasapainojen korjaamisen kannalta.

(22) Edellä mainittujen verokannustimien lisäksi asuntomarkkinoiden yliarvostukseen on vaikuttanut uusien asuntojen tarjonnan puute. Hallitus voisi edistää asuntotarjonnan lisäämistä koskevia suunnitelmiaan poistamalla kattavasti

([15]) Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan. COFOG:n ja Naton määritelmien metodologisten erojen vuoksi COFOG:n määritelmään perustuvat menot saattavat poiketa Naton määritelmään perustuvista menoista.

([16]) Nämä luvut näkyvät asetuksen (EU) 2024/1263 22 artiklassa säädetyllä valvontatilillä vuodesta 2026 alkaen.

asuntorakentamista nykyisin hidastavia esteitä ja erityisesti yksinkertaistamalla suunnittelu- ja lupaprosesseja, joiden läpivienti kestää keskimäärin jopa kuudesta seitsemään vuotta, kun rakentamisen kokonaiskesto on kymmenen vuotta. Tämä auttaisi lieventämään makrotalouden epätasapainoa.

(23) Kehittymättömät yksityiset vuokramarkkinat, joille ovat ominaisia korkeat kustannukset ja vuokralaisille tarjottavien vaihtoehtojen rajallisuus, aiheuttavat merkittäviä haasteita kohtuuhintaisuuden kannalta ja lisäävät pieni- ja keskituloisten kotitalouksien köyhyysriskiä. Viimeaikainen poliittinen kehitys, mukaan lukien vuokrahintojen valvonnan laajentaminen, vuokraamista varten myytävien kiinteistöjen ostokiellot ja vuokrakiinteistöjen verokohtelun muutokset, ovat pahentaneet tarjonnan puutetta yksityisellä vuokra-asuntosektorilla. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen niukkuus haittaa työvoiman liikkuvuutta ja kilpailukykyä. Tämän ongelman ratkaisemiseksi yksityisiä vuokramarkkinoita voitaisiin laajentaa tasapainottamalla asumisen ja vuokraamisen välisiä kannustimia ja tekemällä investoinneista houkuttelevampia siten, että markkinavoimien annetaan toimia alalla laajemmin. Tämä puolestaan auttaisi lieventämään makrotalouden epätasapainoa.

(24) Alankomaiden pitkäaikaishoitojärjestelmään kohdistuu merkittäviä haasteita, jotka johtuvat väestön ikääntymisestä, kalliista laitoshoidosta ja huollettavien anteliaasta kattavuudesta. Alankomaat pärjää hyvin useimpiin jäsenvaltioihin verrattuna pitkäaikaishoitojärjestelmän riittävyyden, saatavuuden ja laadun sekä alan työvoiman määrän osalta. Järjestelmä aiheuttaa kuitenkin yhä enemmän paineita valtion talousarvioon. Pitkäaikaishoidon kokonaismenot olivat vuonna 2022 Alankomaissa 3,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä on selvästi EU:n suurin arvo. Lisäksi komission vuoden 2024 ikääntymisraportin mukaan pitkäaikaishoitomenojen kasvu Alankomaissa vuoteen 2070 mennessä on yksi EU:n suurimmista. Tähän voitaisiin puuttua muun muassa mukauttamalla omavastuuosuuksia eli potilaiden omia rahoitusosuuksia heidän saamansa hoidon kustannuksiin eri etuustyypeissä. Järjestelmä toimisi tehokkaammin, jos potilaat valitsisivat hoitopaikan yksilöllisten hoitotarpeidensa perusteella sen sijaan, että he valitsisivat hoitopaikan, joka minimoi heidän omavastuunsa. Myös lisäinvestoinnit ennaltaehkäisyyn pitkäaikaishoidon tarpeiden syntymisen viivyttämiseksi ja yhteisöllisen hoidon tarjoamisen parantamiseksi voisivat auttaa vähentämään kustannuksia. Näillä parannuksilla voitaisiin varmistaa, että järjestelmän hyödyt kohdennetaan tehokkaammin vaarantamatta sen suurta kattavuutta ja laatua.

(25) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Niiden odotetaan auttavan vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Koska aikataulu on näin tiukka, elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun tuloksellisen täytäntöönpanon saaminen päätökseen on olennaisen tärkeää, jotta Alankomaiden pitkän aikavälin kilpailukykyä voidaan parantaa vihreän ja digitaalisen siirtymän avulla niin, että samanaikaisesti varmistetaan myös sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Komission tiedonannossa NextGenerationEU – kohti vuotta 2026, joka hyväksyttiin 4 päivänä kesäkuuta 2025, selvennetään tukivälineen päättymiseen sovellettavaa aikataulua ja annetaan jäsenvaltioille ohjeita täytäntöönpanon maksimoimiseksi 31 päivään elokuuta 2026 mennessä, myös siitä, miten niiden elpymis- ja palautumissuunnitelmia voidaan edelleen virtaviivaistaa, esitetään keskeiset vaihtoehdot, joita on harkittava suunnitelmien tarkistamisen yhteydessä, ja korostetaan huolellisen yhteisen suunnittelun merkitystä ennen viimeisimpien maksupyyntöjen toimittamista vuonna 2026. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen elpymis- ja palautumissuunnitelman onnistuneeseen täytäntöönpanoon.

(26) Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) tuki kanavoidaan koheesiopolitiikan ohjelmiin. Niiden toteuttaminen on Alankomaissa nopeutunut. On tärkeää jatkaa toimia ohjelmien nopean toteuttamisen varmistamiseksi ja maksimoida samalla niiden käytännön vaikutus. Alankomaat toteuttaa koheesiopolitiikan ohjelmissaan jo nyt toimia kilpailukyvyn ja kasvun edistämiseksi lisäten samalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Alankomailla on kuitenkin edelleen haasteita, ja kilpailukykyä voitaisiin parantaa muun muassa täydennys- ja uudelleenkouluttamalla haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä sekä kehittämällä ja valmistamalla kriittisiä teknologioita. Alankomaiden edellytetään osana asetuksen (EU) 2021/1060 18 artiklassa tarkoitettua koheesiopolitiikan rahastojen väliarviointia tarkastelevan kutakin ohjelmaa ottaen huomioon muun muassa haasteet, jotka on määritetty vuoden 2024 maakohtaisissa suosituksissa. Komissio antoi 1 päivänä huhtikuuta 2025 ehdotuksia ([17]), joilla määräaikaa, johon mennessä arviointi kunkin ohjelman väliarvioinnin tuloksista on toimitettava, lykätään 31 päivästä maaliskuuta 2025. Lisäksi niissä ehdotetaan joustoa, jolla ohjelmien toteuttamista voidaan nopeuttaa, ja kannustetaan jäsenvaltioita kohdentamaan koheesiopolitiikan varoja viidelle unionin strategiselle prioriteettialalle, jotka ovat kilpailukyky strategisten teknologioiden alalla,

([17]) Ehdotus EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategisiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta, COM (2025) 123 final.

puolustus, asuminen, vesiresilienssi ja energiasiirtymä, sekä investoimaan prioriteettialojen osaamiseen keskittyen ESR+-ohjelmissa edelleen haavoittuvimmassa asemassa oleviin henkilöihin.

(27) Euroopan strategisten teknologioiden kehysväline (STEP) tarjoaa mahdollisuuden investoida unionin keskeisiin strategisiin prioriteetteihin unionin kilpailukykyä vahvistamalla. STEP-kehysvälineen rahoitus kanavoidaan 11:n olemassa olevan EU:n rahaston kautta. Jäsenvaltiot voivat ohjata rahoitusta myös InvestEU-ohjelmaan, jolla tuetaan painopistealojen investointeja. Alankomaat voisi hyödyntää näitä aloitteita parhaalla mahdollisella tavalla tukeakseen kriittisten teknologioiden, kuten puhtaiden ja resurssitehokkaiden teknologioiden, kehittämistä tai valmistusta.

(28) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ja muilla EU:n varoilla vastataan, Alankomaiden olisi tehokkaasti puututtava jäljellä oleviin haasteisiin, jotka liittyvät i) tutkimus- ja kehitysinvestointeihin, ii) rahoituksen saatavuuteen, iii) riippuvuuteen fossiilisista polttoaineista, iv) sähköverkon ylikuormitukseen, v) liiallisiin typpilaskeumiin, vi) työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, vii) perustaitoihin sekä viii) osallistumiseen luonnontieteitä, matematiikkaa, tekniikkaa ja teknologioita koskeviin (STEM-tieteet) ohjelmiin.

(29) Alankomaissa on hyvin toimiva tutkimus- ja innovaatiojärjestelmä, joka on innovaatiotoiminnan kokoomaindeksin neljännellä sijalla. Viimeaikaiset suuntaukset osoittavat kuitenkin, että julkisen ja yksityisen tutkimuksen ja kehityksen intensiteetti on laskenut alle EU:n ja maailmanlaajuisen keskiarvon, mikä voi haitata pitkän aikavälin kilpailukykyä. Erityisesti teollisuuden sekä tieto- ja viestintätekniikan kaltaisilla aloilla on merkittäviä investointivajeita, ja investointien osuus arvonlisäyksestä on alhaisempi kuin euroalueella. Tutkimus- ja kehitysinvestointien osuus yksityisen sektorin bruttoarvonlisäyksestä jää jälkeen muista Euroopan innovaatiojohtajista. Samaan aikaan julkiset tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovat jäämässä alle EU:n keskiarvon, ja kansalliseen kasvurahastoon hiljattain tehdyt talousarvioleikkaukset ovat vähentäneet innovaatiotoiminnan julkista tukea entisestään. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää kohdennettua lähestymistapaa, jossa keskitytään keskeisiin kilpailualueisiin, investoidaan tutkimus- ja testauslaitoksiin ja edistetään kansallisessa teknologiastrategiassa esitettyjä ensisijaisia teknologioita, kuten kvanttiteknologiaa, puolijohteita, tekoälyä ja datatiedettä. Vahvistamalla innovointiin saatavaa julkista tukea Alankomaat voi parantaa innovaatioympäristöä ja säilyttää asemansa Euroopan innovaatiojohtajana.

(30) Huolimatta hyvin pääomitetuista rahoitusmarkkinoista, jotka tarjoavat vakaan rahoituslähteen taloudelle, sekä yhdestä EU:n syvimmistä riskipääomamarkkinoista, joillakin startup- ja scaleup-yrityksillä on vaikeuksia saada rahoitusta. Rahoitusvaje koskee erityisesti startup-yrityksiä, joiden pääomatarpeet ovat yli 10 miljoonaa euroa, ja scaleup-yrityksiä, jotka hakevat rahoitusta yli 50 miljoonaa euroa ennen laajamittaista kaupallistamista. Ne ovat vahvasti riippuvaisia ulkomaisista sijoittajista. Alankomaiden hallitus on ilmoittanut useista aloitteista, joilla pyritään edistämään laajentumisinvestointeja Invest-NL:n ja Dutch Venture Initiativen kautta, mutta nämä aloitteet on toteutettava ja niitä on seurattava tehokkaasti. Nykyinen rahoitusvaje voi haitata innovatiivisia investointeja ja pitkän aikavälin kilpailukykyä, sillä startup- ja scaleup-yritysten tuottavuus kasvaa enemmän kuin muiden uusien yritysten. Tämän ongelman ratkaisemiseksi Alankomaat voi hyödyntää rahoitusvälineitä ja -järjestelmiä, kuten takauksia tai rahastosta rahastoon -välineitä, joilla voidaan kanavoida rahoitusresursseja ja houkutella yhteisösijoittajia, kuten kotimaisia eläkerahastoja, jotka ovat euroalueen suurimpia.

(31) Alankomaat on edelleen vahvasti riippuvainen fossiilisista polttoaineista. Vuonna 2023 öljyn osuus oli 43,9 prosenttia ja maakaasun osuus 33,8 prosenttia koko maan energialähteiden yhdistelmästä, kun taas uusiutuvien energialähteiden osuus oli vain 13,8 prosenttia. Tämä tekee Alankomaiden taloudesta alttiin maailmanlaajuiselle hintakehitykselle ja haittaa siirtymistä vihreään talouteen. Huolimatta siitä, että Alankomaat edistää uusiutuvien energialähteiden ja erityisesti merituulivoiman käyttöönottoa, sen uusiutuvien energialähteiden osuus on edelleen alle EU:n keskiarvon ja alle EU:n tavoitteiden. Alankomaissa tarvitaan näin ollen lisätoimia, jotta voidaan varmistaa uusiutuvien energialähteiden laajempi käyttöönotto ja saavuttaa EU:n vuoteen 2030 ulottuvat uusiutuvan energian tavoitteet. Tähän voisi sisältyä toimenpiteitä, joilla vähennetään merituulivoima-alan taloudellisia riskejä, jotta alan investoinnit pysyisivät houkuttelevina.

(32) Sähköverkon ylikuormitus on pahentunut, ja ylikuormitus vaikuttaa maaseutu- ja kaupunkialueisiin sekä siirto- ja jakeluverkkoihin. Tämä haittaa puhtaaseen energiaan siirtymistä, rajoittaa taloudellista toimintaa ja heikentää Alankomaiden kilpailukykyä. Verkonhaltijat joutuvat usein hylkäämään uusien sähköntuottajien ja -kuluttajien verkkoon pääsyä koskevat pyynnöt. Vaikka verkon ylikuormitukseen puututaan verkkoon tehtävien investointien ja sääntelyaloitteiden yhdistelmällä, verkon ylikuormituksen odotetaan olevan merkittävä haaste lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, mikä edellyttää jatkuvaa huomiota ja toimia. Alankomaat voisi hyötyä siirto- ja jakeluverkkonsa kapasiteetin lisäämisestä, joustoratkaisujen toteuttamisesta ja kiertovirtojen tason vähentämisestä rakenteellisella tavalla, jotta voitaisiin maksimoida alueiden välinen sähkökauppa nykyisessä rajat ylittävässä infrastruktuurissa.

(33) Liian suuret typpilaskeumat, jotka johtuvat pääasiassa mutta ei yksinomaan intensiivisestä maataloudesta, ovat edelleen merkittävä ympäristöhaaste, joka vaikuttaa laajalti Alankomaiden talouteen. Liiallinen typpilaskeuma johtaa maaperän ja vesistöjen liialliseen lannoittamiseen ja happamoitumiseen, ja samalla se rajoittaa merkittävästi rakennustoimien lupamenettelyjä, viivästyttää tarvittavaa infrastruktuuria ja vaikuttaa maan kilpailukykyyn. Myös pinta- ja pohjaveden laatu aiheuttaa edelleen huolta, sillä monet vesimuodostumat eivät ole vesipolitiikan puitedirektiivin ja nitraattidirektiivin mukaisia. Sen vuoksi tarvitaan lisätoimenpiteitä, joilla puututaan rakenteellisesti päästöjä aiheuttavien alojen liialliseen typpilaskeumaan ja edistetään siirtymistä kestävään maatalouteen, myös luonnonmukaiseen maatalouteen. Alankomaat voisi hyötyä erityisesti sellaisten viljelykäytäntöjen käyttöönotosta, joilla pyritään vähentämään ravinteiden ja torjunta-aineiden aiheuttamaa pilaantumista ja kasvihuonekaasupäästöjä.

(34) Joustavilla tai määräaikaisilla työsopimuksilla työskentelevien alankomaalaisten työntekijöiden osuus on lähes kaksinkertainen EU:n keskiarvoon verrattuna. Lisäksi Alankomaiden työmarkkinoilla on erilaisia kannustimia, jotka luovat epätasa-arvoiset toimintaedellytykset palkansaajien ja työntekijöitä palkkaamattomien itsenäisten ammatinharjoittajien välille, mikä mahdollistaa näennäisen itsenäisen ammatinharjoittamisen ja johtaa siihen, että itsenäisten ammatinharjoittajien osuus Alankomaiden työmarkkinoilla on suhteellisesti suuri. Joustavan työllisyyden laajamittainen käyttö on edistänyt työmarkkinoiden segmentoitumista (eli työmarkkinoiden jakautumista eri työntekijäryhmiin, joilla on erilainen työsuhdeturva ja/tai erilaiset mahdollisuudet sosiaalietuuksien ja muiden etuuksien saamiseen), ja se vaikuttaa suhteettomasti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten matalan osaamistason työntekijöihin ja maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin. Nämä työntekijät jäävät todennäköisemmin epävarmoihin työpaikkoihin, joissa koulutusmahdollisuudet ovat rajalliset, sosiaaliturva on riittämätön ja työssäkäyvien köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski suurempi. Itsenäisten ammatinharjoittajien ja joustavien työsuhteiden suuri määrä voi myös vaikuttaa tuottavuuden kasvuun, sillä näissä työsuhdemuodoissa on usein vähemmän mahdollisuuksia oppimiseen, kehittymiseen ja koulutukseen. Hallitus on toteuttamassa toimenpidepakettia, jolla vähennetään näennäistä itsenäistä ammatinharjoittamista ja joustavan työllistämisen kannustimia. Näitä ovat muun muassa seuraavat: i) erilaiset lainsäädännölliset muutokset näennäisen itsenäisen ammatinharjoittamisen rajoittamiseksi ja itsenäisten ammatinharjoittajien ja työntekijöiden välisten erojen vähentämiseksi, jotka kaikki kuuluvat Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelman soveltamisalaan, ja ii) lakiehdotus, jolla pyritään tarjoamaan työsuhdeturva joustavilla työsopimuksilla työskenteleville. Näiden suunnitelmien kattava ja nopea täytäntöönpano on ratkaisevan tärkeää kyseisten Alankomaiden työmarkkinoiden jatkuvien ongelmien ratkaisemiseksi.

(35) Alankomaissa työvoimapula ja osaamisvaje ovat edelleen merkittävä haaste, joka vaikuttaa moniin aloihin, kuten terveydenhuoltoon, koulutukseen, teknologiaan ja tieto- ja viestintätekniikkaan. Alankomaat erottuu myös tässä suhteessa verrokkimaista, sillä alankomaalaiset yritykset raportoivat huomattavasti useammin palkkaamisvaikeuksista kuin EU:n yritykset keskimäärin. Työvoimapulaan vaikuttavat useat rakenteelliset tekijät, kuten väestökehitys, työvoiman hidas kasvu ja alhainen keskimääräinen viikoittainen työtuntimäärä. Nämä rajoitukset haittaavat tuottavuutta ja kilpailukykyä. Korkeasta työvoimaosuudesta huolimatta Alankomaissa on käyttämätöntä työvoimapotentiaalia erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja osa-aikatyöntekijöiden, erityisesti naisten, keskuudessa. Työvoiman tarjonnan lisäämiseksi ihmisiä voitaisiin kannustaa tekemään enemmän töitä muun muassa politiikkatoimia, jotka mahdollistavat työn ja perhe- ja hoitovelvollisuuksien yhdistämisen, sekä edistämällä työn laatua ja parempia työoloja. Osaajien houkuttelu voi myös lisätä työvoiman tarjontaa. Työvoimapulaan puuttuminen edellyttää monipuolista lähestymistapaa, jolla puututaan alakohtaisiin esteisiin ja edistetään tuottavuutta lisääviä investointeja. Täydennys- ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksien vahvistaminen erityisesti työmarkkinoiden reunamilla oleville henkilöille on olennaisen tärkeää työvoimapulan lievittämiseksi, alakohtaisen liikkuvuuden edistämiseksi ja talouden pitkän aikavälin kestävyyden tukemiseksi. Kysyntäpuolen politiikkatoimissa voitaisiin keskittyä edistämään korkean lisäarvon aloja ja yhteiskunnallisiin haasteisiin liittyviä aloja, kuten koulutusta ja terveydenhuoltoa, parantamaan eri alojen välistä liikkuvuutta sekä tehostamaan tuottavuutta lisääviä investointeja ja tutkimus- ja kehitysinvestointeja.

(36) Vuoden 2022 PISA-tutkimuksen mukaan Alankomaat on yksi niistä EU-maista, joissa perustaidot ovat heikentyneet eniten, mikä puolestaan huonontaa koulutus- ja työmarkkinatuloksia sekä kilpailukykyä. Vaikka Alankomaissa on edelleen suhteellisen paljon huippuoppilaita, alisuoriutujien määrä on viime vuosikymmenen aikana kasvanut jyrkästi matematiikassa, luonnontieteissä ja lukemisessa. Heikko suoriutuminen on neljä kertaa yleisempää heikommassa asemassa olevilla oppilailla kuin heidän opiskelutovereillaan. Opettajapula on huomattava, ja se voi vaikuttaa oppilaiden oppimistuloksiin ja vaikeuttaa laadukkaan koulutuksen saatavuutta kaikille, sillä pula vaihtelee sen mukaan, kuinka suuri osuus kouluissa on heikommassa asemassa olevia oppilaita, sekä alueittain. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi Alankomaat voisi arvioida ja tarkastella uudelleen nykyisiä perustaitojen parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä, kuten vuonna 2022 käynnistettyä perustaitoja koskevaa yleissuunnitelmaa, ja harkita toimenpiteitä, joilla parannetaan oppilaiden oppimistuloksia, kuten helpottamalla siirtymistä eri koulutusvaihtoehtojen välillä ja keskittymällä kouluihin, joissa on heikommassa asemassa olevia oppilaita.

(37) Alankomaiden haasteena on varmistaa, että STEM-aloilla on riittävästi keskiasteen jälkeisiä tutkinnon suorittaneita, mikä pahentaa osaamisvajetta. Vaikka korkeakoulututkinnan suorittaneiden osuus ylittää EU:n keskiarvon, maa on jäljessä STEM-tutkinnon suorittaneiden osuudessa. Erityisesti naiset ja maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat aliedustettuina STEM-aloilla. Tämän ongelman ratkaisemiseksi voidaan tarjota kohdennettua koulutustukea, kuten henkilökohtaista ohjausta ja räätälöityjä opetusprosesseja. Tällaiset aloitteet voivat auttaa poistamaan esteitä ja kannustamaan aliedustettuja ryhmiä nimenomaan STEM-opintoihin.

(38) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto suositti vuonna 2025, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimia vuonna 2025 annetun, euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen noudattamiseksi. Alankomaiden osalta euroalueen talouspolitiikasta vuonna 2025 annetun suosituksen suosituksista ensimmäistä (kilpailukyky) voidaan edistää jäljempänä esitetyillä suosituksilla 2, 3 ja 5, toista (resilienssi) jäljempänä esitetyillä suosituksilla 1, 4 ja 5 ja kolmatta (makrotaloudellinen ja rahoitusvakaus) jäljempänä esitetyllä suosituksella 1.

(39) Kun otetaan huomioon komission suorittama perusteellinen tarkastelu ja sen päätelmät epätasapainojen olemassaolosta, jäljempänä esitetty suositus 1 kuvastaa asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annettuja suosituksia. Suosituksessa 1 tarkoitetuilla toimenpiteillä autetaan korjaamaan haavoittuvuuksia, jotka liittyvät suureen yksityiseen velkaan yliarvostetuilla asuntomarkkinoilla ja suureen vaihtotaseen ylijäämään. Suosituksella 1 myötävaikutetaan sekä epätasapainojen korjaamiseen että euroalueen talouspolitiikasta annetun suosituksen noudattamiseen johdanto-osan 38 kappaleen mukaisesti,

SUOSITTAA, että Alankomaat toteuttaa vuosina 2025 ja 2026 toimia, joilla se

1. kasvattaa yleisesti puolustus- ja turvallisuusmenoja ja puolustusvalmiutta varmistaen samalla velkakestävyyden 6 päivänä maaliskuuta 2025 annettuja Eurooppa-neuvoston päätelmiä noudattaen; varmistaa, että nettomenot noudattavat neuvoston 21 päivänä tammikuuta 2025 suosittamaa polkua; yhdenmukaistaa erityyppisten omaisuustulojen verotusta muun muassa velkarahoitteisen omistusasumisen kannustimien vähentämiseksi; poistaa uusien asuntojen rakentamisen esteitä yksinkertaistamalla suunnittelu- ja lupamenettelyjä; tukee yksityisen kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen alan kehittämistä muun muassa lisäämällä alan investointien houkuttelevuutta; vastaa pitkäaikaishoidon ikäsidonnaisten menojen odotettuun kasvuun siten, että se tekee järjestelmästä kustannustehokkaamman muun muassa kohdentamalla etuuksia tehokkaammin;

2. varmistaa elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun tuloksellisen täytäntöönpanon ottaen huomioon määräajat, joita uudistuksiin ja investointeihin asetuksen (EU) 2021/241 nojalla sovelletaan, jotta ne saadaan ajoissa päätökseen; nopeuttaa koheesiopolitiikan ohjelmien (EAKR, JTF, ESR+) toteuttamista hyödyntäen tarvittaessa väliarvioinnin tarjoamia mahdollisuuksia; parantaakseen kilpailukykyä hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla EU:n välineitä, InvestEU-ohjelman ja Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen tarjoamat mahdollisuudet mukaan lukien;

3. lisää julkisen ja yksityisen tutkimuksen ja kehityksen intensiteettiä kohdentamalla tukea investointeihin, jotka tehdään keskeisiin strategisiin teknologioihin; torjuu myöhäisen vaiheen startup- ja scaleup-yritysten rahoitusvajetta hyödyntämällä saatavilla olevia rahoitusvälineitä ja tarjoamalla kannustimia yhteisösijoittajien houkuttelemiseksi;

4. vähentää yleistä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa ja parantamalla energiatehokkuutta erityisesti rakennuksissa; vähentää sähköverkon ylikuormitusta lisäämällä siirto- ja jakeluverkon kapasiteettia, toteuttamalla joustoratkaisuja, maksimoimalla alueiden välisen kaupan ja yksinkertaistamalla lupamenettelyjä; toteuttaa rakenteellisia toimenpiteitä, joilla torjutaan tehokkaasti liiallista typpilaskeumaa ja veden laadun heikkenemistä, erityisesti edistämällä edelleen kestävää maataloutta;

5. hyväksyy ja toteuttaa toimenpiteitä, joilla vähennetään kannustimia käyttää joustavia tai määräaikaisia työsopimuksia; toteuttaa kattavia toimenpiteitä työvoimapulan ja osaamisvajeen korjaamiseksi muun muassa hyödyntämällä käyttämätöntä työvoimapotentiaalia, vahvistamalla täydennys- ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksia kaikille kohdenne-

tun ja räätälöidyn aktiivisen työmarkkinapolitiikan avulla ja kannustamalla liikkuvuuteen korkean tuottavuuden aloille ja yhteiskunnallisiin haasteisiin liittyville aloille; parantaa perustaitoja, muun muassa puuttumalla opettajapulaan ja tarjoamalla räätälöityä tukea muita heikommassa asemassa oleville kouluille, ja edistää osallistumista STEM-ohjelmiin tarjoamalla kohdennettua koulutustukea ja uraneuvonta erityisesti naisille ja maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.

Tehty Brysselissä 8 päivänä heinäkuuta 2025.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

S. LOSE